

A kutatóhely 2019. évi főbb kutatási célkitűzései

A 2019. év folyamán az intézet előtt álló első sürgető feladat megoldást találni az intézet szakmai vezetésének legalább helyettesítéssel történő ideiglenes továbbvitelére. Ezt követően reflektálni kell az intézet kutatócsoport-struktúrájára, amely nemcsak elaprózott, hanem az átvilágítási időszak alatt több alkalommal változott is (pl. csoportok szétválása révén). Az átvilágítást és az annak alapján esetlegesen szükségessé váló átalakulási lépések végrehajtását követően remélhetőleg minél hamarabb sor kerülhet arra, hogy a pályázati eljárás alapján megfelelő vezetőt találjanak az intézet élére. A kutatási és innovációs keretrendszer tervbe vett általános átalakítása miatt ugyanakkor az intézet kutatócsoportjainak alább ismertetett tervei csak provizórikusak lehetnek.

A *Fizika Filozófiája Kutatócsoport* folytatni kívánja a fizika filozófiai alapjaira vonatkozó kutatását, középpontba helyezve a lokális kauzalitás, a kontextualitás és az operacionalizmus témakörét. Szeretnék továbbvinni a *Physics meets Philosophy* sorozatot, valamint a Héber Egyetem *Sidney M. Edelstein Center for the History and Philosophy of Science, Technology and Medicine* kutatóintézettel közösen szerveznek workshopot *Reduction and Physicalism, a Jerusalem-Budapest twin workshop* címmel, valamint egy mini-workshopot Münchenben *Local causality in quantum theory* címmel. A 2019. évre a kutatócsoport kutatóinak eddig két nemzetközi cikke van elfogadva, valamint négy cikk beküldve, de tervezik legalább még ennyi megírását is.

A *Hermeneutika és Vallásfilozófia Kutatócsoport* tervei között három önálló kötet megjelentetése a legfontosabb célkitűzés. Ezen kívül további tanulmányok megjelentetése várható. A kutatócsoport munkatársának közreműködésével küszöbön áll Alexander Bernát bécsi naplójának megjelenése, valamint a Brentano-Révész levelezés német nyelvű kiadása. A Paideia-előadásorozat keretében a csoport kutatói legalább két előadást tartanak, valamint lektori és jegyzetírói munkát végeznek el Nietzsche *A tragédia születése ...* című munkájának új fordításához.

Az *Ismeretelmélet Kutatócsoport* tovább folytatja műhelyszeminárium-sorozatát, amelynek fókuszában a mesterséges intelligencia jelensége és bizonyos metafizikai kérdések állnak (pl.: mennyiben tekinthető a filozófia megismerő vállalkozásnak, hogyan befolyásolja a konszenzus hiánya a különféle filozófiai kérdések megoldására tett kísérleteket) és folytatja a megtestesült elmével kapcsolatos kutatásait az elmefilozófia szempontjából kiegészítve a hazai mozdulatművészet hagyatékának forráskutatásával. Vizsgálja továbbá Pólya György elméleti hagyatékának hatását a *deep learning* és a gépi heurisztika területén, valamint folytatja a kiterjesztett valóság (mind az *augmented reality*, mind az *extended knowledge* értelmében) szerepének vizsgálatát a tudás szervezésében. Ehhez részben kapcsolódik a tudomány társadalom-episztemológiai értelmezési keretének kimunkálása, melynek keretében választ keres arra, hogy a kollektív tudást inkább *megosztottként*, *elfogadott kollektív vélekedéseként*, vagy *kiterjesztett tudásként* érdemes-e konceptualizálni. A kutatócsoport tervei között szerepel egy workshop megszervezése *A társas elme kognitív architektúrái* címmel, valamint egy konferencia szervezése *A mesterséges intelligencia filozófiai problémái: túl a funkcionalizmuson* címmel. Ezen túl társszervezőként részt vesz *Az intencionalitás természete: történeti és kortárs megközelítések* című konferencia szervezésében. A kutatócsoport publikációs tervei között szerepel a *Magyar Tudomány* különszámának megszerkesztése, amely *A végtelen fogalmi* c. konferencia előadásait adná közre, egy angol nyelvű kötet publikálásra való előkészítése (*Az igazság pillanatainak kibővített változata*), valamint egy angol nyelvű kötet első változatának megírása elme- és tudatfilozófia tárgykörében. A csoport kutatói több nemzetközi folyóiratba terveznek tanulmányokat benyújtani és részt vesznek a *European Journal of Analytic Philosophy* szabadakarattal foglalkozó különszámának szerkesztésében. Az Innovációs és Technológiai

Minisztérium kezdeményezésére létrejött Mesterséges Intelligencia Koalíció keretén belül a kutatócsoport 4 munkacsoportban képviseli az intézetet.

A *Magyar Filozófiatörténet Kutatócsoport* elsődleges feladata új pályázatok kidolgozása, amelyek a magyar filozófia- és esztétörténetet nemzetközi, elsősorban kelet-közép-európai kontextusban kívánja kutatni. A kutatócsoport az *Eötvös József levelezésének kiadása* című NKFIH-projekt utolsó, a hosszabbításnak köszönhető ötödik futamévében a feladat a módosított munkatervnek megfelelően az első két kötet, azaz az 1848. március 15-ig terjedő időszak, valamint az 1848. március 15-től 1848. szeptember 29-ig terjedő időszak levelezésének lektorálható első kézirat formájában történő leadása, továbbá a harmadik, az 1848. szeptember 30-tól 1867 februárjáig Eötvös által írott, illetve hozzá intézett levelek kéziratának előkészítése, az év végéig még magyarázó jegyzetek nélkül, valamint a negyedik kötethez az újonnan feltárt levelek kartotékjainak elkészítése. Az utolsó évébe lépő lengyel–magyar kutatási projekt feladata a szokásos műhelykonferenciák mellett nagyobb szabású záró konferencia megszervezése és az összefoglaló eredmények publikálása. A 2018-ban lezárt litván–magyar projekthez kapcsolódóan várható még legalább egy tanulmány megjelenése, amelynek kiadási folyamata áthúzódott a következő évre. A kutatócsoport két tagja vesz részt továbbra is az MTA BTK Mohács-projektjében, itt a 2018-ban már leadott nagyobb terjedelmű munkaanyag publikációra váltása a feladat.

A *Modern Filozófiatörténet Kutatócsoport* kutatói a városfilozófiai kutatások keretében az urbanus környezetre fókuszálnak a szocreál vizsgálatában, folytatva a szocreál és szocmodern vizsgálatát a tágran értelmezett Kelet-Közép-Európa kontextusában és összehasonlító elemzéseket készítve a városi léptékben végbement építészeti változások elméleti háttéréről (szocreál városok, panel lakótelepek). Mindehhez két nemzetközi konferencia (*Arts and the City; Rethinking the European City: New Conceptions and the Living Heritage*) szervezése kapcsolódik. A csoport kutatói az év folyamán folytatják az *A magyar filozófia történetei* című konferencia anyagaiból készült különszám társszerkesztését a *Magyar Filozófiai Szemle* számára, valamint – pozitív pályázati döntés esetén – megjelentetnek egy magyar monográfiát a filozófiatörténet filozófiai problémájáról a kontinentális filozófiai tradícióban. A csoport koordinálja a *Magyar Filozófiai Archivum* további építését, amelynek részeként a csoport egyik kutatója a 17-18. századi magyar filozófusportrék körvonalazásával (az MFA rendszerébe adaptálható módon), valamint a velük kapcsolatos filozófiatörténeti narratívák (Almási Balogh Pál, Erdélyi János stb.) esetleges revidálásával foglalkozik az időközben előkerült és rendelkezésre álló források tükrében.

A *Politika- és Morálfilozófiai Kutatócsoport* konzervativizmuskutatásának keretében befejezés előtt áll egy angol nyelvű monográfia *The Political Philosophy of Prudence* címmel, valamint a csoport kutatói konferenciát szerveznek a második világháború utáni német filozófiai és politikai konzervativizmusról, nemzetközi előadó gárdával. A kutatócsoport *Registers of Philosophy* című konferenciájának idén a neves német filozófus, a Gadamer-tanítvány Günter Figal is vendége lesz. A természetjog-kutatás keretében rendezik meg az Alasdair MacIntyre ünnepi konferenciát egy princetoni keynote speakerrel, amelynek anyagából a terveik szerint angol nyelvű kötet is születne, valamint remélhetőleg megszületik idén egy természetjog kötet is. A csoport egyik kutatója pedig székfoglalót tart a Szent István Akadémián. A kutatócsoport több éves olasz-magyar bilaterális együttműködésének keretében Budapesten rendez olasz-magyar konferenciát az 1945-55 közötti időszakról az Olasz Kulturális Intézet társszervezésével. A város-kutatás folytatásaként a város és a művészet kapcsolatát boncolgató hazai konferenciát tervez a Károli Gáspár Református Egyetemen, a BME-vel és az Urbanisztikai Társasággal, valamint támogatást nyert az NKA-tól a *Rethinking the European City: New Conceptions and the Living Heritage* című konferencia szervezésére. *Megszakított hagyományok a 20. századi magyar művészetben* címen kétnapos konferenciát tervez az MMA művészetelméleti intézetével együttműködve,

amelyre szeretnének egy neves külföldi előadót is meghívni. Befejezés előtt áll a csoport egyik kutatójának az emberi méltóságról szóló prémium posztdoktori kutatása, valamint egy monográfia a narrativista történetfelfogás és a kontextualista-intencionalista eszmetörténeti modellek filozófiai alapjainak vizsgálata témakörében.

A *Tudománytörténet és Tudományfilozófia Kutatócsoport* tevékenységének fő forrása az MTA Morál és Tudomány c. Lendület projektje, amelyen felül tevékenységüket támogatják a kutatócsoport tagjai által elnyert egyéb támogatások is. Terveik nagyobb nemzetközi rendezvényekre: *Recasting the Treatise II-III.*; *Freedom, Science, Democracy*; *Mental Fictionalism*; *Early Modern Conceptions of Society*; *The Philosophy of Ian Hacking*; *Ernest Nagel and the Making of Philosophy of Science as a Profession*. Hazai terveik között szerepel egy konferencia a magyar építészettörténet-írás elméleti problémáiról. Publikációs terveik között szerepel egy monográfia megjelentetése Quine filozófiájáról (L'Harmattan kiadó), egy tanulmánykötet megjelentetése Szelényi Iván tudásszociológiájáról (Brill kiadó), különszámok megjelentetése a matematika szerepéről a koramodern filozófiában (*Synthese* folyóirat), Peter Winch társadalomtudomány-koncepciójáról (*History of the Human Sciences* folyóirat), az antropológia ontológiai fordulatáról (*Philosophy of the Social Sciences* folyóirat). Folytatják továbbá a „Humeanism” és a „Value of Truth” folyóiratszámok szerkesztését (mindkettő a *Synthese* folyóiratban).